

Annelerin Algıladıkları Sosyal Destek ile Ebeveynlik Stres Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

The Examination of the Relationship Between Perceived Social Support and Parenting Stress Levels of Mothers

Burcu BAĞCI ÇETİN¹

Öz

Araştırmada, okul öncesi dönem çocuğu olan annelerin algıladıkları sosyal destek ile ebeveynlik stres düzeyleri arasında nasıl bir ilişki olduğunun tespit edilmesi ile annelerin algıladıkları sosyal destek ve ebeveynlik stres düzeylerinin annelerin çalışma durumu değişkenine göre farklılaşma durumunun belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, Aydın ili Efeler ilçesinde bulunan anaokullarında eğitim gören 5-6 yaş grubu çocukların annelerinden katılımcı olmaya gönüllü 306 anne oluşturmuştur. Veri toplama aracı olarak Kişisel Bilgi Formu, Yenilenmiş Anne-Baba Sosyal Destek Ölçeği ve Anne-Baba Stres Ölçeği kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, annelerin algıladıkları sosyal birliktelik, bakım desteği alt boyutları ve algılanan sosyal destek düzeyi toplamı ile ebeveynlik stres düzeyleri arasında; algılanan sosyal destekten memnuniyet düzeyi toplamı ve alt boyutları ile ebeveynlik stres düzeyleri arasında istatistiksel olarak pozitif yönlü anlamlı bir ilişki belirlenmiştir. Çalışan ve çalışmayan annelerin, ebeveynlik stres düzeyi sıra ortalamaları arasındaki fark; sosyal destek düzeyi toplamı ve alt boyutlarına ilişkin sıra ortalamaları arasındaki fark; sosyal destekten memnuniyet düzeyi toplam puan ve alt boyutlarına ilişkin sıra ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler

Anne
Ebeveynlik
Sosyal destek
Stres
Okul öncesi

Abstract

In the study, it was aimed to determine the relationship between the perceived social support and parenting stress levels of mothers with preschool children, and to determine whether the perceived social support and parenting stress levels of mothers differ according to the working status of the mothers. The study group of the research consisted of 306 mothers of 5-6 year old children who were educated in kindergartens in Aydın province Efeler district, who volunteered to participate. Personal Information Form, Revised Parent Social Support Scale and Parent Stress Scale were used as data collection tools. As a result of the research, the difference between the mothers' perceived social cohesion, care support sub-dimensions and the total perceived social support level and parenting stress levels; A statistically positive and significant relationship was found between the total and sub-dimensions of satisfaction with perceived social support and parenting stress levels. The difference between the mean rank of parenting stress levels of working and non-working mothers; the difference between the total social support level and the mean rank of its sub-dimensions; The difference between the total score of satisfaction with social support and the mean rank of its sub-dimensions was found to be statistically significant.

Keywords

Mother
Parenthood
Social support
Stress
Preschool

Başvuru Tarihi/Received
25.08.2022

Kabul Tarihi /Accepted
29.06.2023

| Araştırma Makalesi / Research Article |

Suggested APA Citation/Önerilen APA Atıf Biçimi:

Bağcı-Çetin, B. (2023). The examination of the relationship between perceived social support and parenting stress levels of mothers. *Manisa Celal Bayar University Journal of the Faculty of Education*, 11(1), 1-14. <https://www.doi.org/10.52826/mcbuefd.1167056>

¹ Sorumlu Yazar, Millî Eğitim Bakanlığı, Aydın, TÜRKİYE; <https://orcid.org/0000-0002-7708-8974>

GİRİŞ

Toplumun temel birimi olan aile, sosyal bir kurum olarak varlığını sürdüren kurumların başında gelmektedir. Her aile kendi içinde bir sistemi barındırmakta ve bu sistemde yer alan üyelerden her birinin yaşamlarında stres oluşumunu tetikleyen olaylar ve dönemler olabilmektedir (Fıfıloğlu, 1996, akt. G6rgü, 2005). Aile yaşamındaki en önemli geçiş dönemlerinden biri çocuğun aileye katılmasıdır. Aileye bir çocuğun dahil olması kararıyla başlayan süreç, aile içerisindeki rollerin ve yaşam rutinlerinin düzenlenmesi gibi pek çok değişikliği beraberinde getirir (Kazak ve Marvin, 1984, s.68). Aile bireyelerine ek sorumluluklar yükleyen bu dinamik süreçte çocukların birincil sorumluluğunu anne üstlenir, bu nedenle hayatı bir bebeğin doğumundan en fazla etkilenen kişi olarak yaşam tarzı ve ritmi çarpıcı biçimde değişir. Küçük bir çocuğun bakımı, annenin programı, kişi sel zamanı, enerjisi, uykusu, alanı, sorumlulukları, kişi sel ilişkileri ve rollerine büyük 6lde uyum sağlamayı gerektirir. Bu derin değişikliklerin annelerin stres düzeyini 6nemli 6lde etkilediği düşünülmektedir.

Alanyazın incelendiğinde, annelerin, 6zellikle de okul 6ncesi d6nem çocuğu olan annelerin, strese tepkilerini inceleyen araştırmaların çoğunda yer almadığı g6rlmştr. 1980'lere kadar stres ile ilgili olarak gerçekleştirilen araştırmaların çoğu, erkeklere odaklanması nedeniyle, işyerini birincil stres alanı, evi de bir sığınak olarak 6rtk ve açık bir Şekilde tanımlamıştır (Caplan vd., 1975, akt. Schneider-Stewart, 2000; Karasek vd., 1982, akt. Schneider-Stewart, 2000). Bu, daha çok erkek merkezli bir g6rş yansıtır ve kadınlar için eş ve anne ile ilişkili rollerin stresten uzak olduğunu varsayar (Oakley, 1974; Piotrkowski ve Repetti, 1984). Oysa, insanların uğraşması gereken problemlerin ve streslerin çoğu, günlük aktiviteleri içeren problemlerdir (Pearlin ve Schloer, 1978). Uyum ve değişimle dolu annelik sürecinde kk bir çocuğun bakımı ile ev ile ilgili rutinin kesinlikle günlük stresi beraberinde getirdiği belirtilmektedir (Barrera, 1986; Heller vd., 1986). Stres etkeninin kişi sel 6zerkliği ne 6lde sınırlandırdığı ve kaynaklara erişimi ne 6lde engellediğinin bir işlevi olarak ifade edilen stresliliğin tanımı g6z 6nne alındığında, evlilik ve ebeveyn olma gibi kadın ve erkeğin eşit olarak yaşadığı stres6rler bile kadınlar için daha stresli olabilmektedir (Cotton, 1990). Nitekim stres, anneliğin duygusal etkilerinden birini tanımlamak için alanyazında sürekli kullanılan psikolojik bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Alanyazın incelemelerinde, çalışan anneler arasında okul 6ncesi çağda bir çocuğa sahip olmanın, daha yüksek psiko-fizyolojik semptomlar (Gore ve Mangione, 1983) ve daha yüksek kaygı (Walker ve Walker, 1980) ile ilişkili olarak tespit edildiği g6rlmştr. Sheppard (1994), araştırmasında bulguların 6zellikle altı yaşından kk çocuğu olan anneler arasında yüksek düzeyde duygusal sıkıntıyı işaret ettiğini bulmuştur. Schneider-Stewart (2000), okul 6ncesi d6nem çocuğu olan annelerin normatif gruptan 6nemli 6lde daha yüksek derecede stres bildirdiği sonucuna varmıştır. Stresin duygusal ve fiziksel sağlık üzerindeki olumsuz etkileri artık genel olarak kabul edilmekte ve büyük hacimli 6nemli araştırmalar üretilmektedir. Bu çalışmalarda, uzun vadeli stres ve rol zorlamalarının, azalan yeterlilik duygusuna ve düşük benlik saygısına yol açtığı ve bunun da psikolojik semptomların başlangıcına karşı savunmasızlığı arttırdığı bulunmuştur (Pearlin, 1983). Bu doğrultuda, 6zellikle okul 6ncesi d6nem çocuklarının anneleri için stresi ve strese aracılık eden bileşenleri anlamak 6nemlidir. Çünkü, bu annelerin annelik rolleriyle ilgili sayısız normatif kısıtlamalara maruz kalmalarının yanı sıra her gün çok sayıda zorlanma ve zorlukla uğraşmaları gerekmektedir (Bridges ve Orza, 1992; Etaugh ve Nekolny, 1990). Bu zorlu durumla başa çıkmada rol oynayan 6nemli bir fakt6r, algılanan sosyal destektir. Sosyal destek genellikle olumsuz veya stresli durumlarda insanların neden farklı Őekillerde tepki verdiğini anlamak ve açıklamak için kullanılır. Algılanan sosyal destek, diğerlerinin desteğinin 6znel değerlendirmesidir ve Lazarus'un stresle başa çıkmanın bilişsel değerlendirme modelinde olası bir başa çıkma kaynağı olarak g6rlr. Bu modele g6re, kişinin bilişsel düşünce süreci, çevresel stresin veya yaşam koşullarının duygusal deneyim üzerindeki etkilerine aracılık eder (Lazarus vd., 1970, akt. Schneider-Stewart, 2000; Lazarus vd., 1980, akt. Schneider-Stewart, 2000; Schaefer vd., 1981).

Araştırmacılar, sosyal desteğin, bireyin strese dayanma yeteneğine katkıda bulunduğunu (Marshall ve Barnett, 1992); strese bağlı semptomlara karşı koruduğunu ve sosyal desteğin yokluğunun sorunlara karşı savunmasızlık yarattığını (Vaux, 1988, akt. Schneider-Stewart, 2000); stresi azaltmada, psikolojik sağlığı geliştirmede ve gergin ortamlar yaşayan bireyler için yaşam doyumunu arttırmada 6nemli bir fakt6r olduğunu tespit etmişlerdir

(Greenglass, 1993; Marshall ve Barnett, 1992). Arkadaşlardan, aileden, eşten, iş ortaklarından ve genel olarak diğerlerinden destek algısı, yetişkinlerde depresyon, stres, kaygı, sinirlilik, somatik şikayetler ve genel psikolojik iyilik hali ile de önemli ölçüde ilişkili bulunmuştur (Gore, 1978; La Rocco vd., 1980; Turner, 1981; Vanfossen, 1981; Wilcox, 1981). Bu çalışmalar incelendiğinde, sosyal destek, psiko-sosyal stresörlerin ele alınmasında kilit bir unsur gibi görünmekte ve artan araştırma faaliyetlerinin bu konunun gelecekteki araştırmalar için önemli bir yol olduğunu işaret etmektedir (Heller vd., 1986, s. 466). Sosyal destek, okul öncesi dönemdeki çocukların anneleri için değerlendirilmesi gereken önemli bir değişkendir, çünkü daha önce belirtildiği gibi, anneler küçük çocuklara ebeveynlik yapmanın talepkâr ve zaman alıcı doğasından kaynaklı olarak sürekli stres altındadır. Algılanan sosyal destek, annelerin talepler ve stresörlerle birçok farklı şekilde başa çıkmasına yardımcı olur. Bu destek, yalnızca genel olarak faydalı bir kaynak değildir, özellikle annenin iyiliğinin bazı önemli yönleri üzerinde stres önleyici etkileri vardır. Yukarıdaki alanyazın değerlendirmelerinden hareketle, eleştirel olarak yeterince çalışılmamış bir popülasyonda bulunan ve bir bütün olarak toplumumuza birçok güç ve beceri getiren okul öncesi dönem çocuğu olan annelerin rollerine uyum sağlamalarına neyin yardımcı olabileceğine dair bilgi alanına katkı sağlaması beklenen bu çalışmada, annelerin algıladıkları sosyal destek ile ebeveynlik stres düzeyi arasındaki ilişkinin tespit edilmesi ve annelerin çalışma durumu değişkenine göre algıladıkları sosyal destek ve ebeveynlik stres düzeyinin farklılaşp farklılaşmadığının belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu doğrultuda, aşağıda yer alan alt amaçlar cevaplanmaya çalışılmıştır.

1. Okul öncesi dönem çocuğu olan annelerin algıladıkları sosyal destek ile ebeveynlik stres düzeyleri arasında bir ilişki var mıdır? Varsa ne tür bir ilişki bulunmaktadır?
2. Okul öncesi dönem çocuğu olan annelerin algıladıkları sosyal destek ve ebeveynlik stres düzeyi annelerin çalışma durumu değişkenine göre farklılık göstermekte midir?

YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, çalışma grubunun tanımı, kullanılan veri toplama araçlarının tanımları, veri toplama prosedürleri ve veri analizine ilişkin bilgiler bulunmaktadır.

Araştırma Modeli

Bu çalışmada, ilişkisel tarama modeli ile değişkenlerin birlikte değişme durumu; değişme varsa bunun nasıl olduğu belirlenmeye çalışılmıştır (Karasar, 2015).

Çalışma Grubu

Araştırma verilerini elde etmek amacıyla, Aydın ili Efeler ilçesinde yer alan anaokullarında eğitim gören 5-6 yaş grubu çocukların annelerine okul idaresi aracılığıyla ulaşılarak katılımcı dosyaları dağıtılmıştır. Bu dosyada, çalışmaya ilişkin bilgilendirme notu, veri toplama araçlarının formları ve onam formu yer almıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, katılımcı olmaya gönüllü 5-6 yaş grubu çocuğu olan 306 anne oluşturmuştur. Çalışmaya katılan annelerin demografik bilgilerine ilişkin veriler Tablo 1’de belirtilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı

Değişkenler	Gruplar	n	%
Annenin Yaşı	20-30	112	36.6
	31-40	124	40.5
	41 ve üzeri	70	22.9
	Toplam	306	100
Annenin Öğrenim Durumu	Okur Yazar Değil	14	4.6
	İlkokul Mezunu	70	22.9
	Ortaokul Mezunu	28	9.1
	Lise Mezunu	110	35.9

Değişkenler	Gruplar	n	%
	Üniversite Mezunu	70	22.9
	Lisansüstü	14	4.6
	Toplam	306	100
Annenin Çalışma Durumu	Evet	103	33.7
	Hayır	203	66.3
	Toplam	306	100
Annenin Sahip Olduğu Çocuk Sayısı	Tek Çocuk	84	27.5
	İki Çocuk	110	35.9
	Üç veya Daha Fazla Çocuk	112	36.6
	Toplam	306	100

Tablo 1 incelendiğinde, annelerin yaş değişkenine göre 112'si (%36.6) 20-30 yaş aralığında, 124'ü (%40.5) 31-40 yaş aralığında, 70'i (%22.9) 41 ve üzeri yaş aralığındadır. Annelerin öğrenim durumu değişkenine göre, 14'ü (%4.6) okur yazar değil, 70'i (%22.9) ilkokul mezunu, 28'i (%9.1) ortaokul mezunu, 110'u (%35.9) lise mezunu, 70'i (22.9) üniversite mezunu, 14'ü (%4.6) lisansüstü gruptadır. Annelerin çalışma durumu değişkenine göre, 103'ü (%33.7) bir işte çalışırken, 203'ü (66.3) çalışmamaktadır. Annelerin sahip olduğu çocuk sayısı değişkenine göre, 84'ü (27.5) tek çocuk sahibi iken, 110'u (%35.9) iki çocuk, 112'si (%36.6) üç veya daha fazla çocuk sahibi olduğu belirlenmiştir.

Veri Toplama Araçları

Kişisel Bilgi Formu

Çalışma grubunu meydana getiren okul öncesi dönem çocuğu olan annelerin yaşı, öğrenim düzeyi, çalışma durumu ve sahip olduğu çocuk sayısına ait veriler araştırmacının hazırladığı bir kişisel bilgi formu aracılığıyla elde edilmiştir.

Yenilenmiş Anne-Baba Sosyal Destek Ölçeği-YASDÖ

Kaner (2010) tarafından geliştirilen ölçek, ebeveynlerin çocuklarını büyütme sürecinde algılamış oldukları desteğin düzeyini ve algıladıkları destekten ne kadar memnun olduklarını belirlemeye yönelik olarak hazırlanmış iki bölümden meydana gelmektedir. Birinci bölümde (Algılanan Sosyal Destek Düzeyi-ASDD), sağlanan desteğin ne düzeyde olduğu, ikincisinde ise her maddede ifade edilen destekten memnuniyet düzeyi (Algılanan Sosyal Destekten Memnuniyet Düzeyi-ASDMD) belirlenmektedir. YASDÖ ortak 28 madde ve sosyal birliktelik, bilgi, duygusal destek, bakım desteği olarak isimlendirilen 4 alt boyuttan oluşmaktadır. Ayrıca, ebeveynlerin yakın çevresiyle etkileşim düzeyini belirlemeye yönelik olarak ölçekten hariç 3 madde daha yer almaktadır. Bu bölümdeki 3 sorunun cevapları yüzdeler olarak hesaplanmaktadır. 4'lü likert tipinde bir ölçek olan YASDÖ'nün ASDD maddeleri; "Hiç yok" (1 puan), "Nadiren var" (2 puan), "Bazen var" (3 puan) ve "Her zaman var" (4 puan) şeklinde, ASDMD maddeleri ise, "Hiç memnun değilim" (1 puan), "Biraz memnunum" (2 puan), "Memnunum" (3 puan) ve "Çok memnunum" (4 puan) şeklinde puanlanmaktadır. Ölçekten alınan yüksek puan, ebeveynlerin çocuklarını büyütme sürecinde ihtiyaç duydukları sosyal desteğin sağlandığını ve bu destekten memnuniyet duyduklarını göstermektedir. Ölçeğin iki bölümü için geçerlik güvenirliğine ilişkin analizler sonucunda, anne babalar tarafından algılanan sosyal destekleri ve bu desteklerden aldıkları memnuniyeti değerlendirmek amacıyla kullanılabileceği belirtilmiştir.

Anne-Baba Stres Ölçeği

Ölçek, anne babaların günlük yaşamlarında çocukları ile ilişkilerinde yaşadıkları stres düzeyini belirlemek amacıyla Kaymak-Özmen ve Özmen (2012) tarafından geliştirilmiştir. 16 maddeden oluşan ölçme aracı dördümlü likert tipinde bir öz-bildirim ölçeğidir. Ölçeğin geçerlik ve güvenirlik çalışmalarında açımlayıcı faktör analizi, doğrulayıcı faktör analizi ve güvenirlik analizi gerçekleştirilmiştir. Açımlayıcı faktör analizi sonucuna göre, ölçek tek faktör ve faktör yük değerleri .41 ile .66 arasında değişen 16 maddeden oluşmaktadır. Tek faktörde biçimlenen ölçek toplam

varyansın %32.20'sini açıklamaktadır. Ölçeğin Cronbach alfa değeri .85 olarak ve Spearman Brown iki yarı test güvenilirliği ise .82 olarak bulunmuştur. Madde toplam korelasyonu değerleri .34 ile .58 arasında değişmektedir ve madde analizi sonuçlarına göre, t değerlerinin anlamlı olduğu ($p<.001$) bildirilmiştir.

Verilerin Analizi

Bu çalışmada, verilerin analizi işlemi için SPSS 22.00 istatistik programı kullanılmıştır. Verilerin analizinde öncelikle veri setine ilişkin normal dağılım varsayımı incelenmiştir. Bu doğrultuda, gerçekleştirilen Skewness-Kurtosis normallik testine göre YASDÖ'nün birinci kısmı olan ASDD için elde edilen Skewness= .680, Kurtosis= .951 değerleri ve ikinci kısmı ASDMD için Skewness= .146 Kurtosis= -1.169 değerleri ile; Anne-Baba Stres Ölçeği'nin Skewness= -.758, Kurtosis= -.256 değerlerinin +1.5 ile -1.5 aralığında olduğu görülmüştür. Alanyazında normal dağılım için incelenen Skewness-Kurtosis değerlerinin +1.5 ile -1.5 aralığında olduğu belirtilmektedir. Buna dayanarak verilerin normal dağılıma sahip olduğu belirlenmiştir (Tabachnick ve Fidell, 2015).

Analizlerde değişkenlere ait standart sapma ve aritmetik ortalama değerleri belirlenerek araştırmanın temel problemi niteliğindeki, okul öncesi dönem çocuğa sahip annelerin algıladıkları sosyal destek ile ebeveynlik stres düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı tekniğinden yararlanılmıştır. Annelerin ebeveynlik stres düzeylerinin ve algıladıkları sosyal desteğin annelerin çalışma durumu değişkenine göre farklılaşma durumunu belirlemek amacıyla gerçekleştirilen analizlerde varyansların homojen olmadığı görülmüş ve Mann Whitney-U Testi yapılmıştır.

Araştırmanın Etik İzinleri

Etik değerlendirmeyi yapan kurul adı: Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Etik Kurulu

Etik değerlendirme kararının tarihi: 29.04.2022

Etik değerlendirme belgesi sayı numarası: E-84982664-050.01.04-167988

BULGULAR

Araştırmaya katılan okul öncesi dönem çocuğu olan anneler tarafından algılanan sosyal destek ile ebeveynlik stres düzeyleri puanlarının standart sapma ve aritmetik ortalama değerleri hesaplanarak Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2. Annelerin Algıladıkları Sosyal Destek ile Ebeveynlik Stres Düzeyleri Puanlarının Standart Sapma ve Aritmetik Ortalama Değerleri

Ölçekler ve Alt Boyutlar	n	\bar{x}	ss
Sosyal Birliktelik Desteği	306	28.20	6.08
Bilgi Desteği	306	20.26	10.20
Duygusal Destek	306	27.71	4.40
Bakım Desteği	306	12.28	3.65
YASDÖ-ASDD Toplam	306	91.54	20.53
Sosyal Birliktelik Desteği Memnuniyet Düzeyi	306	28.57	6.85
Bilgi Desteği Memnuniyet Düzeyi	306	17.24	4.67
Duygusal Destek Memnuniyet Düzeyi	306	25.32	4.79
Bakım Desteği Memnuniyet Düzeyi	306	11.63	2.99
YASDÖ-ASDMD Toplam	306	82.21	18.85
Anne Stres Düzeyi	306	53.48	5.65

Tablo 2 incelendiğinde, annelerin algıladıkları sosyal birliktelik desteği aritmetik ortalaması 28.20, standart sapmasının 6.08; bilgi desteği aritmetik ortalaması 20.26, standart sapmasının 10.20; duygusal destek aritmetik ortalaması 27.21, standart sapmasının 4.40; bakım desteği aritmetik ortalaması 12.28, standart sapmasının 3.65 ve sosyal destek düzeyi toplam puanlarının aritmetik ortalaması 91.54, standart sapmasının 20.53 olduğu görülmektedir. Annelerin algıladıkları sosyal destekten memnuniyet düzeylerine bakıldığında, sosyal birliktelik

desteği memnuniyet düzeyi aritmetik ortalaması 28.57, standart sapmasının 6.85; bilgi desteği memnuniyet düzeyi aritmetik ortalaması 17.24, standart sapmasının 4.67; duygusal destek memnuniyet düzeyi aritmetik ortalaması 25.32, standart sapmasının 4.79; bakım desteği memnuniyet düzeyi aritmetik ortalaması 11.63, standart sapmasının 2.99 ve sosyal destek memnuniyet düzeyi toplam puanlarının aritmetik ortalaması 82.21, standart sapmasının 18.85 olduğu tespit edilmiştir. Bu tabloya göre, okul öncesi dönem çocuğu olan annelerin stres düzeyi puanları ve algılanan sosyal destek ile bu destekten memnuniyet düzeyleri puanlarının ortalamadan yüksek düzeyde olduğu söylenebilmektedir.

Örneklem grubunu oluşturan okul öncesi dönem çocuğu olan anneler tarafından algılanan sosyal destek ile ebeveynlik stres düzeyleri arasındaki ilişkiyi saptamak üzere Pearson Momentler arpımı Korelasyon Katsayısı tekniği ile elde edilen bulgular Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3. Annelerin Algıladıkları Sosyal Destek ile Ebeveynlik Stres Düzeyleri Puanlarının Pearson Momentler arpımı Korelasyon Katsayısı Sonuçları

Değişkenler		Anne-Baba Stres ölçeği (Anne Formu)
Sosyal Birliktelik Desteği	r	.257*
	p	.000
Bilgi Desteği	r	.027
	p	.644
Duygusal Destek	r	.104
	p	.069
Bakım Desteği	r	.193*
	p	.001
ASDD Toplamı	r	.148*
	p	.010
Sosyal Birliktelik Desteği Memnuniyet Düzeyi	r	.258*
	p	.000
Bilgi Desteği Memnuniyet Düzeyi	r	.186*
	p	.001
Duygusal Destek Memnuniyet Düzeyi	r	.174*
	p	.002
Bakım Desteği Memnuniyet Düzeyi	r	.033
	p	.570
ASDMD Toplamı	r	.195*
	p	.001

*p<.05

Tablo 3'e göre, okul öncesi dönem çocuğu olan anneler tarafından algılanan sosyal birliktelik desteği ($r = .257$, $p < 0.01$), bakım desteği ($r = .193$, $p < 0.01$), algılanan sosyal destek düzeyi toplamı ($r = .148$, $p = p < 0.01$) ile ebeveynlik stres düzeyleri arasında istatistiksel olarak pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Annelerin algıladıkları sosyal birliktelik desteğinden memnun olma düzeyi ($r = .258$, $p < 0.01$), bilgi desteğinden memnun olma düzeyi ($r = .186$, $p < 0.01$), duygusal destekten memnun olma düzeyi ($r = .174$, $p < 0.01$), algılanan sosyal destekten memnun olma düzeyi toplamı ($r = .195$, $p < 0.01$) ile ebeveynlik stres düzeyleri arasında istatistiksel olarak pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Annelerin algıladıkları bilgi desteği, duygusal destek ve bakım desteğinden memnuniyet düzeyi ile ebeveynlik stres düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmemiştir ($p > 0.01$). Bu tabloya göre, okul öncesi dönem çocuğu olan annelerin algıladıkları sosyal destek ve bu destekten memnun olma düzeyleri arttıkça, ebeveynlik stres düzeylerinin de arttığını söylemek mümkündür.

Okul öncesi dönem çocuğu olan annelerin ebeveynlik stres düzeylerinin annelerin çalışma durumu değişkenine göre farklılaşma durumunu belirlemeye yönelik gerçekleştirilen analizlere ait bulgular Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4. Annelerin Ebeveynlik Stres Düzeyi Puanlarının Çalışma Durumu Değişkenine Göre Mann Whitney-U Testi Sonuçları

	Anne Çalışma Durumu	n	Sıra Ortalamaları	Sıra Toplamı	U	p
Ebeveynlik Stres Düzeyi Puanları	Çalışıyor	103	190.39	19610.0	6655.0	.00*
	Çalışmıyor	203	134.78	27361.0		

*p< .05

Annelerin ebeveynlik stres düzeylerinin, annelerin çalışma durumuna göre farklılaşma durumunu tespit etmeden önce, Levene's testi ile incelenen iki dağılımın varyanslarının homojen olmadığı (L= 72.59, p< .05) bulunmuştur. Ardından ortalamalar arasındaki fark hesaplanmıştır. Tablo 4'e ait Mann Whitney-U testi bulgularında, çalışan ve çalışmayan annelerin ebeveynlik stres düzeyi sıra ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı görülmüştür (U=6655.0, p=.00). Buna göre, çalışan annelerin ebeveynlik stres düzeyinin çalışmayan annelerden daha yüksek düzeyde olduğu söylenebilir.

Okul öncesi dönem çocuğu olan annelerin algıladıkları sosyal destek düzeylerinin annelerin çalışma durumu değişkenine göre farklılaşma durumunu belirlemeye yönelik olarak gerçekleştirilen analizlere ait bulgular Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5. Annelerin Algıladıkları Sosyal Destek Düzeyine İlişkin Puanlarının Çalışma Durumu Değişkenine Göre Mann Whitney-U Testi Sonuçları

	Anne Çalışma Durumu	n	Sıra Ortalamaları	Sıra Toplamı	U	p
Sosyal Birliktelik Desteği	Çalışıyor	103	226.28	23306.50	2958.50	.00*
	Çalışmıyor	203	116.57	23664.50		
Bilgi Desteği	Çalışıyor	103	228.13	23497.00	2768.00	.00*
	Çalışmıyor	203	115.64	23474.00		
Duygusal Destek	Çalışıyor	103	224.83	23157.50	3107.50	.00*
	Çalışmıyor	203	117.31	23813.50		
Bakım Desteği	Çalışıyor	103	211.27	21761.00	4504.00	.00*
	Çalışmıyor	203	124.19	25210.00		
YASDÖ-ASDD Toplam	Çalışıyor	103	227.69	23452.50	2812.50	.00*
	Çalışmıyor	203	115.85	23518.50		
Sosyal Birliktelik Desteği Memnuniyet Düzeyi	Çalışıyor	103	216.47	22296.00	3969.00	.00*
	Çalışmıyor	203	121.55	24675.00		
Bilgi Desteği Memnuniyet Düzeyi	Çalışıyor	103	212.86	21925.00	4340.00	.00*
	Çalışmıyor	203	123.38	25046.00		
Duygusal Destek Memnuniyet Düzeyi	Çalışıyor	103	214.30	22072.50	4192.50	.00*
	Çalışmıyor	203	122.65	24898.50		
Bakım Desteği Memnuniyet Düzeyi	Çalışıyor	103	207.15	21336.50	4928.50	.00*
	Çalışmıyor	203	126.28	25634.50		
YASDÖ-ASDMD Toplam	Çalışıyor	103	211.49	21783.00	4482.00	.00*
	Çalışmıyor	203	124.08	25188.00		

*p< .05

Annelerin algıladıkları sosyal destek düzeyinin, annelerin çalışma durumuna göre anlamlı farklılaşma durumunu tespit etmeden önce, Levene's testi ile iki dağılımın varyanslarının homojen olmadığı (p< .05)

belirlenmiştir. Ardından ortalamalar arasındaki farkı saptama işlemleri gerçekleştirilmiştir. Tablo 5 incelendiğinde, Mann Whitney-U testi ile çalışan ve çalışmayan annelerin algıladıkları sosyal destek düzeyi toplam puan ($U=2812.50$, $p= .00$) ve sosyal birliktelik desteği ($U=2812.50$, $p= .00$), bilgi desteği ($U=2812.50$, $p= .00$), duygusal destek ($U=2812.50$, $p= .00$), bakım desteği ($U=2812.50$, $p= .00$) alt boyutlarına ilişkin sıra ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı görülmüştür. Çalışan ve çalışmayan annelerin algıladıkları sosyal destekten memnuniyet düzeyi toplam puan ($U=2812.50$, $p= .00$) ve sosyal birliktelik desteği memnuniyet düzeyi ($U=2812.50$, $p= .00$), bilgi desteği memnuniyet düzeyi ($U=2812.50$, $p= .00$), duygusal destek memnuniyet düzeyi ($U=2812.50$, $p= .00$), bakım desteği memnuniyet düzeyi ($U=2812.50$, $p= .00$) alt boyutlarına ilişkin sıra ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı görülmüştür. Buna göre, çalışan anneler tarafından algılanan sosyal destek ve bu destekten memnun olma düzeylerinin çalışmayan annelerden daha yüksek olduğu söylenebilir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırmada, okul öncesi dönem çocuğu olan annelerin algıladıkları sosyal destek ile ebeveynlik stres düzeyleri arasında nasıl bir ilişki olduğunun tespit edilmesi ile anneler tarafından algılanan sosyal destek ve ebeveynlik stres düzeylerinin annelerin çalışma durumu değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın bulgularına göre, okul öncesi dönem çocuğu olan annelerin algıladıkları sosyal birliktelik, bakım desteği alt boyutları ve algılanan sosyal destek düzeyi toplamı ile ebeveynlik stres düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönlü bir ilişki tespit edilmiştir. Annelerin algıladıkları sosyal birliktelik desteğinden memnun olma düzeyi, bilgi desteğinden memnun olma düzeyi, duygusal destekten memnun olma düzeyi alt boyutları ve algılanan sosyal destekten memnun olma düzeyi toplamı ile ebeveynlik stres düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönlü bir ilişki belirlenmiştir. Bulgulara göre, okul öncesi dönem çocuğu olan annelerin algıladıkları sosyal destek ve bu destekten memnuniyet düzeyleri arttıkça, ebeveynlik stres düzeylerinin de arttığını söylemek mümkündür. Ayrıca, araştırmaya katılan annelerin %36,6'sının haftada iki-üç defa yakınlarıyla yüz yüze, %36,6'sının hemen hemen her gün telefon ile görüştüğü, %41,2'sinin son bir ayda yakınları tarafından üç-dört defa ziyaret edildiği ve %63,4'ünün haftada bir-üç gün arasında kendileri için dışarıya çıkabildiği tespit edilmiştir.

Alan yazında, çalışmada ele alınan değişkenlerin doğrudan ilişkilerini inceleyen araştırmalara pek rastlanmamakla birlikte, elde edilen bulgular, algılanan sosyal desteğin, bireyin strese dayanma yeteneğine katkıda bulunduğunu gösteren önceki alanyazınla uyum göstermemektedir. Alanyazın incelendiğinde, algılanan sosyal desteğin annelerin kendilerini yetkin ve küçük çocuklarıyla başa çıkabilmeleri için ihtiyaç duydukları duygusal desteği vererek, günlük yaşamlarının yüksek talepleriyle başa çıkmalarına yardımcı olabileceğini belirtmektedir (Cohen ve Wills, 1985; Greenglass, 1993; Marshall ve Barnett, 1992; Schaefer vd., 1981). Schneider-Stewart (2000) tarafından yapılan araştırmada, arkadaşların algılanan sosyal desteği, stresin azalmasıyla ilişkili olsa da, şaşırtıcı bir şekilde varyansın sadece %5'ini oluşturmuştur. Eşin sosyal desteği ise, algılanan stres varyansının %31'ini açıklamıştır. Tek destek kaynaklarını değerlendiren araştırmalar, eş desteğinin yetişkin kadınlar için algılanan desteğin göze çarpan bir kaynağı olduğunu bildirmiştir (Burke ve Weir, 1977; Monroe, 1983). Anneliğin toplumsal inşası, "normal" ve "iyi" anneliğin ne olduğunu tanımlıyor gibi görünmektedir. Aile, akranlar, yabancılar, televizyon, dergi, kitap ve filmlerden oluşan toplum, annelerin nasıl davranması ve hissetmesi gerektiğini belirleyici bir tutum içerisindedir. Anne, çocuğu ve kendisi hakkında verdiği her karara hem olumlu hem de olumsuz tepkiler yaşayabilir. Arada olmak psikolojik olarak yorucu ve streslidir. Bunun yanı sıra, annelik deneyimlerini arkadaşlarla paylaşmak, yakınlık ve destek potansiyelini artırmakla birlikte böyle bir destek gelmediğinde çatışma ve hayal kırıklığı potansiyelini de artırır. Neyin iyi bir anne olduğuna dair sosyal ve kültürel inançların, hem kadınlar hem de çocuklarla ilgili temel varsayımlara dayandığı açıktır. Küçük bir çocuğa ebeveynlik yaparken nasıl davranılması gerektiğine dair basmakalıp inançlar, bireylerin kendilerini yargıladıkları güçlü imajlar haline gelebilmektedir (Schneider-Stewart, 2000). Anneler sosyal destek ile beraberinde gelen bu inançlar karşısında aynı anda ideal anne, ideal kadın ve ideal insan olmaya çalıştığına, kaçınılmaz olarak çatışmalar ve stres ortaya çıkabilmektedir (Block,

1990). Bu durum, annelerin kendilerini bu stresörlerden daha çok izole edecek kaynaklarla, yani eşleriyle ittifaklar kurmayı istemesine neden olabilir. Ancak, Ertürk (2007) çalışmasında, annelerin bebek bakımı konusunda %41.2'sinin kendi annelerinden, %7.6'sının ise eşlerinden destek aldığını tespit etmiştir. Ege ve diğerleri (2008), çalışmalarında bebek bakımı ile ilgili olarak, annelerin %44'ünün eşinin ailesinden, %9.3'ünün de eşinden destek aldıklarını belirlemişlerdir. Bu araştırmalara göre, sosyal desteğin çok azı eşin desteğini ifade etmektedir. Oysaki, annelerin hayatlarının bu döneminde sosyal destek, özellikle de eşinin desteği kesinlikle kritik bir faktördür ve büyük ilgiyi hak eder. Araştırmada kullanılan ölçme aracında, sosyal desteğin kimler tarafından sağlandığına yönelik bir bilgi bulunmaması bu konuda yorum yapmayı zorlaştırmaktadır. Araştırma bulguları alanyazın doğrultusunda değerlendirildiğinde, annelerin, sosyal desteği beklenti içerisinde oldukları eşlerinden ziyade yakın çevresindeki diğer kişilerden gördükleri ancak, bu desteğin artmasının annenin ebeveynlik sürecindeki kararlarını etkilemesi sebebiyle stres düzeyini artırdığı yönünde olabileceği düşünülmektedir.

Araştırmanın diğer bulgularına bakıldığında, okul öncesi dönem çocuğa sahip çalışan ve çalışmayan annelerin ebeveynlik stres düzeyi sıra ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı tespit edilmiştir. Bulgulara göre, çalışan annelerin ebeveynlik stres düzeyinin çalışmayan annelerden daha yüksek düzeyde olduğu söylenebilmektedir. Çalışmanın bulguları ile paralel olarak, ebeveynlik üzerine yapılan araştırmalar, genellikle annenin rolünün, özellikle çalışan anneler için sürekli olarak bir gerginlik, stres ve hayal kırıklığı kaynağı olduğunu ortaya koymuştur (Baruch ve Barnett, 1988; Cleary ve Mechanic, 1983; Gray, 1983; Johnson ve Johnson, 1977). White (1975), çalışan annelerin evde kalan annelere göre daha fazla stres ve kaygı yaşadıklarını bulmuştur. Günümüzde, çalışan annelerin sayısındaki önemli artışa rağmen, birçok kişinin inanç sisteminde kadınların her zaman küçük çocukları için fiziksel olarak erişilebilir olması gerektiği yönündeki "annelik zorunluluğu" fikrinin hâkim olduğu söylenebilir. Chandler (1992), kadınları kariyerlerini bırakıp çocuklarına evde ebeveynlik yapmaya iten engelleri ve kısıtlamaları incelediği araştırmasında, kadınların çoğunun, çocuklarının esenliğinden şahsen sorumlu olduklarını düşündükleri sonucuna varmıştır (akt. Schneider-Stewart, 2000). Çalışan anneler, iş, aile, çocuklar, benlik ve arkadaşların ihtiyaçları da dahil olmak üzere birden fazla rolü bir arada yürütmek zorunda olmanın hassas dengeleme süreciyle bağlantılı tüm gerginlik ve streslerle başa çıkmak zorunda gibi görünmektedir. Russo'ya (1979, s.8) göre, diğer rollerle uyumsuzluk, toplumun iyi annelik tanımına dahil edilmiştir. Bir kadın birden fazla rolü ne kadar iyi yönetirse yönetsin, annelik görevini ihlal eder ve aile üyeleri, akranları ve diğerleri tarafından kişisel suçluluk ve dışlanma duygularıyla karşı karşıya kalabilir. Çalışan annelerin suçluluk duyguları ile ilişkili çalışmaların çoğu, çalışan annelerin suçluluk duygusunda yalnız olmadıklarını bulmuştur. Bakımın odağı annenin sorumluluğunda olduğu için çalışan anneler, çocuklarının bakımını başkalarına bırakmaktan dolayı suçluluk duymaktadırlar. Ayrıca, çalışan anneler evde kalan annelerden çocuklarıyla geçirdikleri zamana ilişkin olarak önemli ölçüde daha fazla zaman suçluluğu bildirmektedir (Kaley, 1971; White, 1975). Bu bağlamda, çalışan annelerin yaşadığı stresin, sosyal baskı ve role bağlı suçluluk gibi diğer duygusal göstergelerle ilişkili olabileceği düşünülmektedir.

Araştırmada, çalışan ve çalışmayan annelerin algıladıkları sosyal destek düzeyi toplam puan ve sosyal birliktelik, bilgi, duygusal, bakım desteği alt boyutlarına ilişkin sıra ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı tespit edilmiştir. Çalışan ve çalışmayan annelerin algıladıkları sosyal destekten memnun olma düzeyi toplam puan ve sosyal birliktelik, bilgi, duygusal ve bakım desteğinden memnuniyet düzeyi alt boyutlarına ilişkin sıra ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı belirlenmiştir. Buna göre, çalışan anneler tarafından algılanan sosyal destek ve bu destekten memnun olma düzeylerinin çalışmayan annelerden daha yüksek olduğu söylenebilir. Bulgulara dayanarak, çocuk sahibi annelerin algıladıkları sosyal destek çevrelerinin geniş olması, içindeki buldukları kültürün bir ögesi olan yardımlaşma geleneği ile ilişkili olarak açıklanabilir. Genel olarak, daha önce eşlerin tutumlarını, destek düzeylerini ve kadınların eşlerinden ne istediğine ilişkin algılarını değerlendiren araştırma çalışmaları, eşlerin kadınların rollerine yönelik tutumlarının çok önemli olduğunu göstermektedir (Cronkite ve Moos, 1984; Monroe vd., 1986; Winter vd., 1977). Avioli'e (1985) göre, eşlerin desteği, annenin istihdam kararlarında ve ikili iş ve aile rollerini yönetme becerilerinde rol oynayabilmektedir. Eşin annenin

istihdamına desteğinin, bu kadınların çocukları bebekken istihdam edilme olasılığına önemli ölçüde katkıda bulunduğu belirtilmiştir (Avioli, 1985). Ayrıca, Kessler ve McRae (1982), bir kocanın çocuk bakımı gibi günlük işlerde yardımının çalışan kadınların refahına katkıda bulunduğu sonucuna varmıştır. Araştırmalar, kadınların kendi değerleri ve yeterlilikleri için kriterler geliştirmede başkalarının tepkilerine bağlı olduğunu belirtmektedir (Hoffman, 1979; Lyons, 1990, akt. Schneider-Stewart, 2000). Sosyal baskılar ve kamuoyu gibi sosyokültürel etkiler, büyük olasılıkla kadınların çocuğu ve kendisi hakkında verdiği kararlarda önemli bir bileşen olarak kendini göstermektedir. Okul öncesi dönem çocuğu olan annelerin algılarına ilişkin bilgi, hem onların stresörlerini hem de başa çıkma kaynaklarını anlamak için gerekli görünmektedir. Yukarıda dile getirilen araştırma bulguları bağlamında, algılanan sosyal desteğin ve bu desteğin niteliğinin annelerin çocuklarının büyüme ve gelişme yolcuğunda ihtiyaçlarına cevap verebilme noktasında gereksinim duydukları desteği vererek, yaşamda üstlendikleri rollerin zorluklarıyla başa çıkmalarına yardımcı olabileceği düşünülmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Aile üyelerinden, özellikle eşlerden gelen sosyal destek, bireyin destek sisteminde önemli bir rol oynar. Araştırmalar, kocaların desteğinin, eşlerin istihdam kararlarında ve iş ile aile rollerini yönetme becerilerinde rol oynayabileceğini göstermektedir (Avioli, 1985). Araştırma bulgularına dayanarak, kamu ve sivil toplum örgütleri tarafından annelerin ve onların en önemli destekçisi olması gerektiği düşünülen babaların sosyal-duygusal ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla sosyal destek sistemlerinin artırılması, ailelere çocuklarının gelişim dönemlerine yönelik bilgi ve desteğin sağlanması, aile sisteminin sağlıklı işleyen bir yapıya dönüşmesiyle olumlu etkilerinin çocuğa da yansıtacağı düşüncesiyle aile bireylerinin yaşadığı stresin azaltılmasına yönelik projelerin hayata geçirilmesi önemli görülmektedir. Ayrıca, hem çalışan hem de evde kalan annelerin rolleriyle başarılı uyumu, başa çıkmayı ve refahı destekleyen faktörleri araştırarak alanyazına rastlanmamıştır. Bu doğrultuda, sosyal destek göstergeleri, özellikle kültürel destek ve eş desteği üzerine yapılacak araştırmaların faydalı olacağı söylenebilir. Çocuğun hayatının merkezinde olan ailelerin onların yaşamını olumlu ya da olumsuz olarak etkilediği gerçeğine dayanarak okul öncesi dönem çocuklarının aileleri ile ilgili yeni araştırmalara ihtiyaç duyulduğu düşünülmektedir (Tezel-Şahin ve Özbey, 2007). Bununla birlikte, araştırmada kullanılan ölçme araçları ile farklı örneklem grubu ve sosyal, kültürel, ekonomik düzeylerdeki anneler ile çalışma yapılarak elde edilen bulgular karşılaştırılabilir. Özellikle de, annenin iyi oluşunun anne-çocuk ilişkisi üzerindeki etkilerini inceleyen araştırmaların alanyazındaki önemli bir ihtiyaca katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Avioli, P.S. (1985). The labor-force participation of married mothers of infants. *Journal of Marriage and the Family*, 47, 739-745.
- Barrera, M.Jr. (1986). Distinctions between social support concepts, measures, and moods. *American Journal of Community Psychology*, 14, 413-445.
- Baruch, G.K. & Barnett, R.C. (1988). Consequences of fathers' participation in family work: Parents' role strain and well-being. *Journal of Personality and Social Psychology*, 51, 983-992. <https://doi.org/10.1037//0022-3514.51.5.983>
- Block, J.H. (1990). *Motherhood as metamorphosis: Change and continuity in the life of a new mother*. New York: Dutton.
- Bridges, J.S., & Orza, A.M. (1992). The effects of employment role and motive for employment on the perceptions of mothers. *Sex Roles*, 27, 331-343. <https://doi.org/10.1007/BF00289943>
- Burke, R. J., & Weir, J. (1977b). Marital helping relationships: The moderators between stress and well-being. *The Journal of Psychology*, 95, 121-130.
- Cleary, P.D., & Mechanic D. (1983). Sex differences in psychological distress among married people. *Journal of Health and Social Behavior*, 24, 111-121. <https://doi.org/10.2307/2136638>
- Cohen, S., & Wills, T.A. (1985). Stress, social support and the buffering hypothesis. *Psychological Bulletin*, 98, 310-357. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.98.2.310>
- Cotton, D.H. (1990). *Stress management: An integrated approach to therapy*. New York: Brunner/Mazel, Inc.
- Cronkite, R.C., & Moos, R.H. (1984). The role of predisposing and moderating factors in the stress-illness relationships. *Journal of Health and Social Behavior*, 25, 372-393. <https://doi.org/10.2307/2136377>
- Ege, E., Timur, S., Zincir, H., & Reeder, B.S. (2008). Social support and symptoms of postpartum depression among new mothers in Eastern Turkey. *J Obstet. Gynaecol. Res.*, 34(4), 585-593.
- Ertürk, N. (2007). *Doğum sonrası destek ölçeğinin Türk toplumuna uyarlanması*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Etaugh, C., & Nekolny, K. (1990). Effects of employment status and marital status on perceptions of mothers. *Sex Roles*, 23, 273-280. <https://doi.org/10.1007/BF00290048>
- Gore, S. (1978). The effect of social support in moderating the health consequences of unemployment. *Journal of Health and Social Behavior*, 19, 157-165.
- Gore, S., & Mangione, T.W. (1983). Social roles, sex roles and psychological distress: Additive and interactive models of sex differences. *Journal of Health and Social Behavior*, 24, 300-312.
- Görgü, E. (2005). *3-7 yaş arası otistik çocuğa sahip olan annelerin algıladıkları sosyal destek düzeyleri ile depresyon düzeyleri arasındaki ilişki*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Gray, J.D. (1983). The married professional woman: An examination of her role conflicts and coping strategies. *Psychology of Women Quarterly*, 7, 235-243. <https://doi.org/10.1111/j.1471-6402.1983.tb00837.x>
- Greenglass, E.R. (1993). The contribution of social support to coping strategies. *Applied Psychology: An International Review*, 42, 323-340. <https://doi.org/10.1111/j.1464-0597.1993.tb00748.x>
- Heller, K., & Swindle, R.W. (1983). Social networks, perceived social support and coping with stress. In R. D. Felner, L. A. Jason, J. N. Moritsugu, & S. S. Farber (Eds.), *Preventative psychology: Theory, research and practice in community intervention* (pp. 87-103). New York: Pergamon Press.
- Heller, K., Swindle, R.W., & Dusenbury, L. (1986). Component social support processes: Comments and integration. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 54, 466-470. <https://doi.org/10.1037/0022-006X.54.4.466>
- Hoffman, L.W. (1979). Maternal employment. *American Psychologist*, 34(10), 859-865. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.34.10.859>
- Johnson, C.L., & Johnson, F.A. (1977). Attitudes toward parenting in dual-career families. *American Journal of Psychiatry*, 734, 391-395.
- Kaley, M. (1971). Attitudes toward the dual role of the married professional women. *American Psychologist*, 26(3), 301-306. <https://doi.org/10.1037/h0031214>
- Kaner, S. (2010). Yenilenmiş anne-baba sosyal destek ölçeği'nin psikometrik özellikleri. *Eğitim ve Bilim*, 35(157), 15-29.

- Karasar, N. (2015). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Kaymak-Özmen, S., & Özmen, A. (2012). Anne baba stres ölçeğinin geliştirilmesi. *Milli Eğitim*, 20(196), 20-35.
- Kazak, A.E., & Marvin, R.E. (1984). Differences, difficulties and adaptation stress and social networks in families with handicapped child. *Family Relation*, 33, 67-77. <https://doi.org/10.2307/584591>
- Kessler, R.C., & McRae, J. A., Jr. (1982). The effects of wives' employment on the mental health of married men and women. *American Sociological Review*, 47, 216-227. <https://doi.org/10.2307/2094964>
- La Rocco, J.M., House, J.S., & French, J.R. (1980). Social support, occupational stress, and health. *Journal of Health and Social Behavior*, 21, 202-218. <https://doi.org/10.2307/2136616>
- Marshall, N., & Barnett, N. (1991). Race, class, and multiple role strains among women employed in the service sector. *Women & Health*, 17(4), 1-15. https://doi.org/10.1300/j013v17n04_01
- Marshall, N., & Barnett, N. (1992). Work-related support among women in care giving occupations. *Journal of Community Psychology*, 20, 36-42.
- Monroe, S.M. (1983). Major and minor life events as predictors of psychological distress: Further issues and findings. *Journal of Behavioral Medicine*, 6, 189-205. <https://doi.org/10.1007/BF00845380>
- Monroe, S.M., Bromet, E.J., Connell, M.M. & Steiner, S.C. (1986). Social support, life events, and depressive symptoms: A 1-year perspective study. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 54, 424-431. <https://doi.org/10.1037//0022-006x.54.4.424>
- Oakley, A. (1974). *The sociology of housework*. New York: Pantheon.
- Pearlin, L. (1983). Role strains and personal stress. In H.B. Kaplan (Ed.). *Psychological stress: Trends and research* (pp. 3-31). New York: Academic Press.
- Pearlin, L., & Schloer, C. (1978). The structure of coping. *Journal of Health and Social Behavior*, 19, 2-21. <https://doi.org/10.2307/2136319>
- Piotrkowski, C.S., & Repetti, R.L. (1984). Dual-earner families. *Marriage and Family Review*, 7, 99-124.
- Russo, N.F. (1979). Overview: Sex roles, fertility and the motherhood mandate. *Psychology of Women Quarterly*, 4, 7-15. <https://doi.org/10.1111/j.1471-6402.1979.tb00695.x>
- Schaefer, C., Coyne, J.C., & Lazarus, R.S. (1981). The health related functions of social support. *Journal of Behavioral Medicine*, 4, 381-406. <https://doi.org/10.1007/BF00846149>
- Schneider-Stewart, H. (2000). *The interrelated effects of perceived social support, social pressure, social perceptions, and role-related guilt on the stress, life satisfaction, and parental satisfaction, of mothers with preschool children: The heart of the maternal dilemma*. Doctorate thesis. The Fielding Institute, Santa Barbara.
- Sheppard, M. (1994). Childcare, social support and maternal depression: A review and application of findings. *British Journal of Social Work*, 24, 287-310.
- Tabachnick, B., & Fidell, L.S. (2015). *Çok değişkenli istatistiklerin kullanımı*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Tezel-Şahin, F. & Özbey, S. (2007). Aile eğitim programlarına niçin gereksinim duyulmuştur? Aile eğitim programları neden önemlidir? *Aile ve Toplum*, 3(12), 7-12.
- Turner, R.J. (1981). Social support as a contingency in psychological well-being. *Journal of Health and Social Behavior*, 22, 357-367. <https://doi.org/10.2307/2136677>
- Vanfossen, B.E. (1981). Sex difference in the mental health effects of spouse support and equality. *Journal of Health and Social Behavior*, 22, 130-143. <https://doi.org/10.2307/2136289>
- Walker, L. L., & Walker, J. L. (1980). Trait anxiety in mothers: Difference associated with employment status, family size, and age of children. *Psychological Reports*, 47, 295-299. <https://doi.org/10.2466/pr0.1980.47.1.295>
- White, L. (1975). Maternal employment and anxiety over mother role. *Louisiana State University Journal of Sociology*, 2, 93-110.
- Wilcox, B.I. (1981). Social support, life stress, and psychological adjustment: A test of the buffering hypothesis. *American Journal of Community Psychology*, 9, 371-386. <https://doi.org/10.1007/BF00918169>
- Winter, D., Stewart, A., & McClelland, D. (1977). Husband's motives and wife's career level. *Journal of Personality and Social Psychology*, 35, 159-199.

Extended Abstract

Introduction

In this study, which is expected to contribute to the knowledge of what can help mothers with pre-school children, who are in a critically under-studied population and bring many strengths and skills to our society as a whole, to adapt to their roles, this study aims to determine the relationship between mothers' perceived social support and parenting stress level. It was aimed to determine whether the level of social support and parenting stress perceived by mothers and mothers differ according to the variable of employment status. For this purpose, answers were sought for the following sub-objectives.

1. Is there a relationship between the perceived social support of mothers with preschool children and their parenting stress levels? What kind of relationship, if any, exists?

2. Do the perceived social support and parenting stress levels of mothers with preschool children differ according to the working status of the mothers?

Method

In this descriptive study, which was conducted using the relational survey model, whether the variables changed together; If there is a change, it has been tried to determine how it happened. In order to obtain the research data, the mothers of 5-6 year old children studying in kindergartens in Aydın province Efeler district were reached through the school administration and the participant files were distributed. In this file, the information note about the study, the forms of the data collection tools and the consent form are included. The study group of the research consisted of 306 mothers with children aged 5-6 years who volunteered to participate. In the research, Personal Information Form, Revised Parental Social Support Scale and Parent Stress Scale was used as a data collection tool. The analysis of the data obtained in this study was carried out using the SPSS 22.00 statistical package program. In the analysis of the data, first of all, the assumption of normal distribution regarding the data set was examined with the Skewness-Kurtosis normality test. It was observed that the Skewness-Kurtosis values of the measurement tools used in the research were between +1.5 and -1.5. It is stated in the literature that the Skewness-Kurtosis values examined for normal distribution are between +1.5 and -1.5. Based on this, it was determined that the data had a normal distribution (Tabachnick & Fidell, 2015). In the analyzes, the arithmetic mean and standard deviation of parenting stress levels and perceived social support scores of mothers with preschool children were determined. Correlation Coefficient technique was used. In the analyzes performed to determine whether the mothers' parenting stress levels and perceived social support differ according to the working status of the mothers, it was seen that the variances were not homogeneous, and the Mann Whitney-U Test was used.

Findings

According to the findings obtained in the study, a statistically positive and significant relationship was found between the perceived social coexistence support, care support sub-dimensions, and the perceived social support level of mothers who have preschool children and their parenting stress levels. A statistically positive and significant relationship was found between mothers' perceived satisfaction with social support, level of satisfaction with information support, sub-dimensions of satisfaction with emotional support, and satisfaction with perceived social support and parenting stress levels. According to the findings, it is possible to say that as the perceived social support and satisfaction levels of mothers with preschool children increase, their parenting stress levels also increase. In addition, it was determined that the majority of the mothers participating in the study talked to their relatives face to face two or three times a week and by phone almost every day, were visited by their relatives three to four times in the last month, and were able to go out for themselves between one and three days a week. Considering the other findings of the study, the difference between the mean parenting stress levels of working and non-working mothers with preschool children was found to be statistically significant. According to the findings, it can be said that the parenting stress level of working mothers is higher than that of non-working mothers. The difference between the total score of perceived social support level of working and non-working mothers, and the mean rank of social

coexistence support, information support, emotional support, and care support sub-dimensions were found to be statistically significant. The difference between the total score of the perceived social support satisfaction level of the working and non-working mothers, and the mean rank of the sub-dimensions of the satisfaction level of social cooperation support, information support satisfaction, emotional support satisfaction, care support satisfaction level were found to be statistically significant. Accordingly, it can be said that the perceived social support and satisfaction levels of working mothers are higher than those of non-working mothers.

Result and Discussion

When the literature was examined, it was seen that mothers, especially mothers with preschool children, were not included in most of the studies examining women's reactions to stress. It is stated that the motherhood process, which is full of adaptation and change, definitely brings daily stress (Barrera, 1986; Heller et al., 1986). An important factor that plays a role in mothers' coping with this difficult situation is perceived social support. It is thought that the perceived social support and the quality of this support can help mothers cope with the difficulties of their roles in life by providing the support they need to meet the needs of their children in their growth and development journey. Based on the research findings, the positive effects of increasing social support systems in order to meet the social-emotional needs of mothers and fathers, who are thought to be their most important supporters by public and non-governmental organizations, providing information and support to families about the developmental stages of their children, and the transformation of the family system into a healthy functioning structure, can be seen. It can be said that this study, in which the variables of perceived social support and parenting stress level were studied, enriched the literature on what could help mothers with young children to adapt to their roles, in terms of the results obtained. In addition, it is possible to say that the study has theoretical perspectives and practical outputs.

Araştırmanın Etik İzinleri

Yapılan bu çalışmada "Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi" kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan "Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler" başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

Etik değerlendirmeyi yapan kurul adı: Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Etik Kurulu

Etik değerlendirme kararının tarihi: 29.04.2022

Etik değerlendirme belgesi sayı numarası: E-84982664-050.01.04-167988